

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

У статті порушено питання стану правового забезпечення охорони об'єктів інтелектуальної власності, аналізуються проблемні питання правового регулювання права інтелектуальної власності.

На основі проведеного аналізу автор пропонує прийняти відповідні зміни до чинного законодавства України.

Питання охорони інтелектуальної власності набуло особливої ваги, адже загальновідомо, що високий рівень інтелектуальної діяльності зумовлює високий рівень економіки України в цілому, і навпаки. У країнах, де інтелектуальній діяльності приділяють достатню увагу, люди живуть краще. Це об'єктивний фактор, який неможливо спростувати. В Україні лише встановлюється система охорони об'єктів інтелектуальної власності, а система захисту інтелектуальної власності в нашій країні є взагалі недосконалою і малоефективною. Проте роль інтелектуальної власності в сучасних умовах не варто недооцінювати, адже в недалекому майбутньому виробництво стане лише засобом реалізації досягнень інтелектуальної діяльності.

Українське законодавство містить багато неузгоджень і прогалин щодо інтелектуальної власності, що неприпустимо, тому існує потреба узгодженості і відповідності законодавства міжнародно-правовим нормам. Сьогодні далеко не всі результати інтелектуальної діяльності мають належну правову охорону в нашому законодавстві. Це, зокрема, стосується комерційної таємниці, топографій інтегральних мікросхем, наукових відкриттів і раціоналізаторських пропозицій.

Окремим аспектам правового регулювання інтелектуальної діяльності були присвячені праці Г. О. Андрощука, Ю. Л. Бошицького, М. К. Галлянтича, П. П. Крайнева, О. А. Підпригори, Б. Г. Прахова, О. Д. Святоцького, В. П. Чеботарьова, проте ці напрацювання не охоплюють усіх питань правової охорони інтелектуальної власності, що дає можливість продовжувати наукові дослідження в даному напрямі.

Із проголошенням незалежності України правове регулювання інтелектуальної власності започатковано на нових засадах. Суттєві зміни були

внесені в правове регулювання інтелектуальної власності Конституцією України. Стаття 55 Конституції України проголошує право на захист прав і свобод людини. Кожному гарантується право оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Безперечно, зазначені конституційні принципи поширюються на права і свободи творців інтелектуальної власності [1].

Конституційні засади прав і свобод людини і громадянина лягли в основу чинного законодавства України про інтелектуальну власність і, зокрема, нового Цивільного кодексу України в частині, що стосується права інтелектуальної власності (Книга 4-та Цивільного кодексу України). Незважаючи на прийняття тих чи інших нормативно-правових актів з питань охорони інтелектуальної власності, існують певні прогалини, окремі об'єкти залишились поза правовою охороною. До таких об'єктів можна віднести комерційні таємниці та раціоналізаторські пропозиції. Між тим, прийняття національного законодавства без сталої концепції і визначення стратегії призвело до його суттєвих недоліків і хронічного відставання від потреб часу (зокрема, не забезпечено охорону прав промислової власності). Це особливо загострилось із запровадженням у січні 1995 р. Угоди про торговельних аспектів прав інтелектуальної власності (Угода TRIPS) – складової частини Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГУТТ) Міжнародної організації торгівлі. То ж стратегічно регулювання права інтелектуальної власності в Україні підкорено ідеї інтеграції до європейської спільноти. Наприклад, відповідно до укладеної в червні 1994 р. Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і ЄС Україна зобов'язалася до 1 березня 2003 р. забезпечити належний рівень охорони прав на всі

об'єкти інтелектуальної власності на рівні країн ЄС.

Постановою КМ України 1998 р. затверджено Концепцію адаптації законодавства України до законодавства ЄС, згідно з якою передбачене поетапне приведення законодавства про інтелектуальну власність у відповідність з правовими нормами країн ЄС. Після створення і, пізніше, реформування Державного департаменту інтелектуальної власності, він став координаційним центром із приведення законодавства України у сфері інтелектуальної власності до міжнародних вимог. Цього вимагає курс України на інтеграцію в ЄС, зокрема, МОВ та інші євроструктури економічного і політичного спрямування.

Проте процес погодження законодавства ще далекий від завершення. Стримуючими факторами є відсутність кваліфікованих спеціалістів із питань інтелектуальної власності, які б досконало знали іноземні мови, неоднозначність у діях різних структур, які забезпечують вищевказані процеси тощо.

Крім того, проблеми правового регулювання права інтелектуальної власності полягають:

а) в неузгодженості норм чинного законодавства про інтелектуальну власність, зокрема, змісту законів «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на зазначення походження товарів», «Про авторське право та суміжні права», зі змістом норм, які закладені в Цивільному кодексі України, що створює проблеми для належного правового регулювання даного виду відносин;

б) у розбіжностях між теорією і практикою. Якщо взяти за основу норми статті 41 Конституції що «кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю. Результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності», то на практиці, відповідно до законодавства, а саме ст. 429 «Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору» впливає, що права на цей об'єкт належать спільно юридичній і фізичній особі, у якій працює працівник, якщо інше не встановлено договором (мається на увазі трудовий договір). Як правило, при прийнятті особи

на роботу рідко який роботодавець вносить подібні новели в зміст трудового договору. Таким чином, у результаті двоякого трактування цієї статті творець практично позбавляється майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності, який створений у зв'язку з виконанням службових обов'язків;

в) у неврегульованості питань відповідальності стосовно величини завданої шкоди. Відповідальність за порушення у сфері інтелектуальної власності настільки незначна, що просто не несе ніякої превентивної функції. Так, наприклад, один із найскладніших і найзбитковіших для підприємства різновидів правопорушень як розголошення комерційної таємниці, тягне за собою невеликі штрафи, а шкоди для даного підприємства завдає часто непоправної.

Не можна залишати поза увагою захист тих об'єктів інтелектуальної власності, майнові права на які вже стали суспільним надбанням. Законодавство покладає такий захист на державу, але в жодному законі чітко не прописані механізми цього захисту, на які органи він покладається та який порядок здійснення і притягнення до відповідальності осіб, які винні у вчиненні дій, що завдають шкоди честі і гідності автора. Отже, це лише окремі моменти, які потребують належного правового регулювання.

Таким чином, *на підставі вищевикладеного, вважаю доцільним:*

1. Прийняття нових законодавчих актів, які б регламентували питання захисту прав на такі об'єкти інтелектуальної власності, як комерційна таємниця, раціоналізаторські пропозиції, наукові відкриття.

2. Приведення чинного законодавства у сфері інтелектуальної власності у відповідність до міжнародно-правових норм. А для цього необхідно створити відповідні структури в державних органах для здійснення вищевказаних завдань.

3. Застосування більш суворих заходів покарання до осіб, винних у порушенні прав інтелектуальної власності. Необхідно вдосконалити систему кримінальної відповідальності за порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності.

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України.— 1996.— № 30.— С. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Офіційний вісник України.—2003.— № 11.— С. 461.
3. Законодавство України у сфері інтелектуальної власності: Проблеми вступу до СОТ // Матеріали слухань у Ком. науки і освіти Верховної Ради України / Упоряд.

Г. О. Андрощук.— К.: Парлам. вид-во, 2002. — 359 с.
4. Закон України про авторське право і суміжні права // Відомості Верховної Ради України.— 1994.— № 13.— Ст. 64.
5. Закон України про охорону прав на винаходи і корисні моделі // Відомості Верховної Ради України.— 1994.— № 7.— Ст. 32.

N. Filyk

**SOME ANALYZE THE CONDITIONS OF LEGAL ENFORCEMENT
OF INTELLECTUAL PROPERTY**

This article deals with problems of legal enforcement of intellectual property. Problems of legal regulation of intellectual property law are analyzed. Having analyzed the conditions of legal enforcement of intellectual property.

The author proposes to adopt corresponding changes in the acting legislation of Ukraine.